

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

Høring – forskriftsbestemmelser om aksjesparekonto

Forbrukerrådet viser til Finansdepartementets høring med forslag til forskriftsbestemmelser om aksjesparekonto basert på høringsnotat av den 23.03.2017. Høringsfristen er satt til den 12.05.2017.

Forbrukerrådet støtter i hovedsak Finansdepartementets forslag til forskriftsbestemmelser, men har enkelte generelle kommentarer og også noen spesifikke synspunkter på deler av forslaget:

I høringsnotatet beskrives aksjesparekonto som en teknisk konstruksjon for blant annet å håndtere de skattemessige sidene av ordningen, og at kontoen som sådan ikke er et finansielt instrument eller spareprodukt. Modellen med aksjesparekonto for personlige skattytere er et resultat av vedtak i Stortinget i 2016.

En viktig målsetting med ordningen er å gjøre langsiktig aksjesparing enklere og mer gunstig for privatpersoner og på den måten bidra til at flere småsparere investerer i aksjer som ledd i egen sparing. Det har også vært viktig å fjerne de skattemessige effektene ved omfordeling av investeringer og aksjer i fond. Forbrukere som tidligere har vært «innelåst» i dyre og middelmådige fond gis nå en mulighet til å bytte fond uten at dette utløser skatt.

Sparing gjennom verdipapirfond kan være en svært fornuftig spareform og har også hatt økende oppslutning de siste årene. Svært mange forbrukere har plassert enten hele eller deler av sin sparekapital i ulike verdipapirfond. Ifølge markedsstatistikk fra Verdipapirfondenes forening forvaltet medlemmene ved utgangen av desember 2016 i alt 476 milliarder kroner på vegne av norske kunder i aksjefond, hvorav 116 milliarder kroner på vegne av norske privatkunder.

Sparing gjennom verdipapirfond er imidlertid ikke gratis. Kostnadsaspektet blir også ofte underkommunisert av svært mange aktører som tilbyr forvaltningstjenester. Når faktiske kostnader tåkelegges nøytraliseres også kostnadsaspektet som konkurransefaktor i dette markedet. Det er jo først når forbrukerne blir presentert for de faktiske og reelle kostnadene at man får en oppfordring til å vurdere hvorvidt prisen står i forhold til den kvaliteten som leveres.

Det norske fondsmarkedet har i stor grad vært dominert av bankenes forvaltningsselskaper, som har brukt sine distribusjonskanaler til eksklusivt salg av egne fond, og som stort sett også har vært aktivt forvaltet med tilhørende høye forvaltningshonorarer. Forbrukerrådet mener det er positivt dersom kundene gjennom aksjesparekonti vil kunne få tilgang til et bredere fondsutvalg, herunder også ulike fondsprodukter som er rimeligere priset.

Vi registrerer for øvrig at det parallelt med innføring av aksjesparekonto også arbeides med å etablere åpne handelsplattformer for fondssalg blant ulike aktører, også omtalt som «fondssupermarkeder». Åpne handelsplattformer, som også distribuerer fond fra konkurrerende virksomheter, etterlater et inntrykk av nøytralitet for forbrukere.

Forbrukerrådet mener det er viktig å sikre at aksjesparekonti ikke blir nye gebyrmaskiner for tilbyderne, og er opptatt av at kostnader som belastes forbrukerne skal synliggjøres bedre og tydeligere.

I denne sammenheng kan det være grunn til å vise til Actas salg av porteføljekonto, som i 2012 mistet nok en konsesjon, som begrunnelse. Det stedlige tilsynet hos Acta viste at halvparten av de 3914 kundene som ble påsolgt Porteføljekontoproduktet enten ikke hadde gjort noen transaksjoner eller kun én transaksjon. Bare 205 kunder hadde over 10 transaksjoner. At selgere i Acta Asset Management ble premiert for salg av porteføljekonti, satt kundene i en utsatt posisjon. Enkelte kunder ble blant annet utsatt for aggressivt salg av investeringer i uomsettelige eiendomsaksjeselskaper.

Enkelte aktører er videre mer opptatt av å vise frem historisk avkastning enn av å synliggjøre egne prislistor. Det bør være et krav at forvaltningsgebyrer skal være like synlige som historisk avkastning. Forbrukerrådet oppfordrer myndighetene om å ta inn bestemmelser i regelverket som sikrer åpenhet om eventuelle pengestrømmer mellom plattform og leverandør, enten det er i form av returprovisjoner eller andre salgsfremmende pengestrømmer, og at det gjennomføres hyppige tilsyn med at dette etterleveres.

Finansdepartementet skriver i høringsnotatet at effektiv konkurranse tilsier at det ikke vil være behov for å regulere gebyrstruktur og størrelse på gebyrer knyttet til aksjesparekontoen. Departementet ser likevel behov for å påpeke at prisingen kun skal reflektere tjenestene knyttet til selve aksjesparekontoen, og at dersom det skal ytes andre tjenester til kunden, for eksempel investeringstjenester, så må dette prises separat.

Forbrukerrådet er opptatt av at gebyrer ikke må være til hinder for et effektivt flyttemarked. Det er derfor viktig at gebyrer i forbindelse med flytting eller opphør av konto baseres på prinsippet om kostnadsdekning. Vi viser for øvrig til finansavtaleloven § 14 a om at gebyr skal være passende og stå i forhold til institusjonens faktiske kostnader

Forbrukerrådet vil understreke at gebyrer skal fremgå tydelig av prislister som skal være lett tilgjengelige på tilbydernes hjemmesider. Alle tilbydere må også pålegges å spesifisere størrelsen på eventuelt flyttegebyr og at fremtidige økninger (f.eks. basert på kpi totalindeks) tas inn i kontoavtalen mellom kunde og tilbyder når kontoen opprettes. Størrelsen på gebyrer som kan kreves til dekning av kostnader i forbindelse med flytting eller opphør av konto kan eventuelt fastsettes årlig av Finanstilsynet.

Forbrukerrådet finner ellers grunn til å oppmuntre til interoperabilitet mellom ulike konti hos ulike tilbydere, samt kostnadseffektive selvbetjeningsløsninger for flytting, slik at gebyrer kan holdes på et minimumsnivå.

Forbrukerrådet vil i tillegg også be Finansdepartementet vurdere hensiktsmessig forskriftsfesting av en plikt til å utstede spesifisert digital samlekvittering månedlig når fondsforvaltere trekker beløp fra forbrukernes fondskapital for å dekke ulike gebyrer og honorarer.

I høringsnotatet skriver departementet at forutsetningen for ordningen med aksjesparekonto er at innskudd på kontoen skal investeres i børsnoterte akser, børsnoterte egenkapitalbevis og aksjefond. I forbindelse med for eksempel reinvesteringer kan det imidlertid være aktuelt å la kontanter bli stående på kontoen i kortere perioder, og departementet presiserer derfor at kontanter dermed kan inngå i en aksjesparekonto. Samtidig understrekes det at kontantinnskudd som inngår i aksjesparekontoen ikke vil være rentebærende for kontohaver.

Forbrukerrådet mener at dette er en uheldig tilskjæring og at tilbydere som ønsker å tilby rentebærende innskudd bør gis anledning til dette. Renter på kontantinnskudd bør kunne være ett av flere elementer i konkurransen mellom ulike tilbydere.

Høringsnotatet legger videre opp til at tilbyder minimum to ganger i året skal gi kontohaver periodisk informasjon om beholdningen av finansielle instrumenter og kontanter på aksjesparekontoen. Kontoutskriften skal også gi informasjon om kontohavers samlede innskudd på kontoen. Forbrukerrådet vil her minne om at eksisterende bestemmelser, herunder blant annet i finansavtaleloven § 15 og § 30 samt i VPH-forskriften § 10-24, ble utformet og fastsatt som følge av en tradisjon med skriftlige og postlagte varsler. I en digitalisert hverdag bør det ikke være hindringer i veien for at kunder gjennom sikre innloggingsløsninger løpende skal kunne ha tilgang til oppdatert informasjon om egen beholdning på sine aksjesparekonti.

Forbrukerrådet mener at kontoutskrifter må følge kravet i forskrift om verdipapirhandel og tilpasses kunnskapsnivået til kundene og utformes slik at viktig informasjon fremgår på en klar og tydelig måte. I tillegg bør opplysninger om gebyrkostnader som er påløpt og trukket oppgis i årsoppgaven både i nominelle kroner og i prosent av avkastningen.

Dersom det ikke åpnes opp for at kontantinnskudd kan være rentebærende, er det viktig at kontoutskriften gjør særlig oppmerksom på at det ikke påløper renter på eventuelle kontantbeholdninger.

Når det gjelder utbytte fra aksjer bør dette i utgangspunktet kunne inngå som en del av sparekapitalen ved at dette utbetales direkte til aksjesparekontoen. Slik vil utbytte kunne reinvesteres i aksjemarkedet fremfor å bli tatt ut i forbruk.

Forbrukerrådet stiller seg noe undrende til hvorfor ikke børsnoterte aksjer hjemmehørende utenfor EØS kan inngå i ordningen, og da særlig aksjer som er notert på markedsplasser med tilnærmet tilsvarende reguleringer som finnes innenfor EØS. Aksjer i multinasjonale selskaper hjemmehørende i for eksempel USA bør naturlig kunne inngå i aksjeporteføljer til norske forbrukere som ønsker å balansere risiki.

Det er positivt at regjeringen åpner for en overgangsperiode som skal sørge for at man kan flytte sin nåværende beholdning av aksjer og aksjefond til aksjesparekontoen uten å betale skatt av en eventuell gevinst. Finansdepartementet har samtidig bedt om høringsinstansenes syn på behovet for å forlenge overgangsperioden, som i utgangspunktet er tenkt å utløpe den 31.12.2017.

Forbrukerrådet mener at overgangsperioden må tilpasses forbrukernes behov. Det er viktig at det ikke oppstår et tidspress der mange ender opp med å foreta

uheldige valg som de ellers ikke ville gjort. Forbrukerne må få tid til å bli gjort kjent med de nye reglene, samtidig som de skal kunne få rikelig anledning til å kunne sammenligne og velge mellom ulike leverandører. Det tar også tid å etablere fullgode tekniske løsninger hos alle tilbyderne.

En overgangsperiode som utløper ved utgangen av inneværende år vil være for kort, og Forbrukerrådet mener derfor at overgangsreglene bør gjelde frem til utløpet av kommende kalenderår, det vil si den 31.12.2018.

Forbrukerrådet vil avslutningsvis uttrykke at det vil være en fordel om mange benytter seg av det tidsvinduet som overgangsordningen innebærer til å selge seg ut av dyre og overprisede fond med svak avkastning og isteden kjøper seg inn i nye fond, herunder rimeligere indeksfond.

Oslo, den 12. mai 2017

Vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Jorge B. Jensen (s.)
Fagdirektør finans

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver finans